

Sygn. akt II KK 380/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Michał Laskowski (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Przemysław Kalinowski
SSN Andrzej Siuchniński

Protokolant Małgorzata Sobieszczańska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Bożeny Góreckiej,
w sprawie **R. W.** skazanego z art. 178a § 1 i 4 k.k. i in.,
J. W. skazanego z art. 178a § 1 i 4 k.k. i in.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 1 grudnia 2020 r.,
kasacji, wniesionych przez obrońcę skazanych
od wyroku Sądu Okręgowego w P.
z dnia 5 czerwca 2019 r., sygn. akt V Ka (...)
zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w S.
z dnia 24 września 2018 r., sygn. akt II K (...),

- 1. oddała kasację w odniesieniu do R.W. jako oczywiście bezzasadną,**
- 2. uchyła wyrok Sądu Okręgowego w P. oraz zmieniony nim wyrok Sądu Rejonowego w S. w części dotyczącej J. W. i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu w S. do ponownego rozpoznania,**

3. zwalnia R.W. od kosztów sądowych postępowania kasacyjnego w części na niego przypadającej.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w S. , wyrokiem z 24 września 2018 r., sygn. II K (...), uznał R. W. i J. W. za winnych przestępstw z art. 178a § 1 i 4 k.k. i wymierzył każdemu z nich kary pozbawienia wolności i orzekł dożywotnie zakazy prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym.

Po rozpoznaniu apelacji obrońców oskarżonych Sąd Okręgowy w P. , wyrokiem z 5 czerwca 2019 r., sygn. V Ka (...), zmienił zaskarżony wyrok Sądu w S. w ten sposób, że obniżył wymierzone kary pozbawienia wolności – R. W. do roku i 3 miesięcy, a J. W. do roku i 6 miesięcy. W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymany został w mocy.

Kasację od tego wyroku wniósł obrońca obu skazanych. Zaskarżył wyrok w całości i zarzucił mu:

1. zaistnienie uchybienia o którym mowa w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. stanowiącego konsekwencję naruszenia art. 79 § 1 pkt 4 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k. w odniesieniu do oskarżonego R. W. w sytuacji, w której oskarżony R. W. uznany został w opinii dwóch biegłych psychiatrów za osobę niezdolną do prowadzenia swojej obrony w sposób samodzielny i rozsądny i wymagającą w tym zakresie pomocy (opinia biegłych — k. 83-84), zaś wyznaczony oskarżonemu obrońca z urzędu adw. L. D. pomimo formalnego sprawowania obrony i uczestnictwa w rozprawie przed Sądem I instancji ani razu nie zapoznał się z aktami postępowania karnego, wobec czego obrona oskarżonego przed Sądem I instancji nie została zrealizowana w sensie materialnym i nie została urzeczywistniona, czego nie spostrzegł Sąd II instancji
1. na skutek czego zaistniała bezwzględna przesłanka odwoławcza implikująca konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu I instancji;
2. zaistnienie uchybienia o którym mowa w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. stanowiącego konsekwencję naruszenia art. 79 § 1 pkt 4 k.p.k. w zw. z art. 79 § 4 k.p.k. w zw. z art. 93 § 1 k.p.k. w odniesieniu do oskarżonego J. W. w sytuacji, w której nie zostało wydane postanowienie w przedmiocie zwolnienia obrońcy oskarżonego z urzędu adw. E.G., a jedynie zarządzenie Prezesa Sądu Rejonowego w S. z dnia 8 stycznia 2018 r. (k. 171), podczas gdy art. 79 § 4 k.p.k. w aktualnym brzmieniu wymaga wydania postanowienia w tym

przedmiocie, a ewentualna konwalidacja naruszenia przepisów prawa procesowego mogłaby mieć miejsce wyłącznie w sytuacji, w której zarządzenie wydane zostałoby na rozprawie przez ten sam skład Sądu, co skład orzekający w przedmiotowej sprawie wobec czego nie doszło do skutecznego zwolnienia obrońcy z urzędu adw. E. G., a w konsekwencji oskarżony pozbawiony był obrony pomimo istnienia przesłanki obrony obligatoryjnej wynikającej z art. 79 § 1 pkt 4 k.p.k. w postępowaniu przed Sądem I instancji, jak i na pierwszej rozprawie apelacyjnej (w której nie wziął udziału kolejny obrońca oskarżonego J. W. z urzędu), na skutek czego zaistniała bezwzględna przesłanka odwoławcza implikująca konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu I instancji.

W oparciu o powyższe zarzuty obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja wniesiona w odniesieniu do R. W. uznana została za oczywiście bezzasadną i Sąd Najwyższy odstąpił w stosunku do tego skazanego od sporządzenia uzasadnienia wyroku na piśmie, zgodnie z treścią art. 535 § 3 k.p.k.

W odniesieniu natomiast do J. W. zarzut kasacji okazał się zasadny i konieczne stało się uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu Rejonowego w S. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. W sprawie doszło bowiem do naruszenia art. 79 § 4 k.p.k. Zgodnie z tym przepisem w przypadku uznania, że czyn oskarżonego nie został popełniony w warunkach wyłączenia lub znacznego ograniczenia zdolności rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania postępowaniem i że stan oskarżonego pozwala na udział w postępowaniu i prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny, to sąd orzeka o tym, że udział obrońcy w postępowaniu nie jest obowiązkowy. Istotą tej regulacji jest przyjęcie, że to sąd dokonać powinien oceny opinii biegłych lekarzy psychiatrów i dopiero po akceptacji wywodów i wniosków opinii dojść może do zwolnienia obrońcy z jego obowiązków, przy czym sama czynność zwolnienia może być dokonana zarówno przez sąd jak i prezesa sądu. Nie można zatem przyjąć, że bez dokonania merytorycznej kontroli opinii przez sąd można, kierując się jej wnioskami, zwolnić obrońcę z jego obowiązków wyłącznie na podstawie zarządzenia prezesa sądu. Przepis art. 79 § 4 k.p.k. ma wymiar silnie gwarancyjny – pozostawia pod kontrolą sądu, także w stadium postępowania przygotowawczego, jasność i zupełność opinii biegłych, jej wewnętrzną spójność i logikę wyводу, dopiero po przeprowadzeniu takiej kontroli i uznaniu w wydanym postanowieniu, że zachodzą przesłanki wskazane w treści tego przepisu można uznać, że obrona nie ma charakteru obligatoryjnego i zwolnić obrońcę z jego obowiązków (zob. podobnie Sąd Najwyższy w wyrokach: z 16 stycznia 2018 r., V KK 450/17, OSNKW z 2018 r., z. 4, poz. 33; z 15 stycznia 2019 r., III KK 576/18; z 13 czerwca 2019 r., IV KK 235/18).

W sprawie J. W. do zwolnienia z obowiązków obrońcy z urzędu doszło tymczasem wyłącznie na podstawie zarządzenia Prezesa Sądu Rejonowego w S. (k. 171 akt), nie wydano natomiast postanowienia sądu ani przed zwolnieniem obrońcy, ani po jego zwolnieniu już w stadium postępowania sądowego. Spowodowało to, że nie ustała sytuacja, w której obrona J. W. miała charakter obligatoryjny, a postępowanie toczyło się bez udziału obrońcy. Spełniona tym samym została przesłanka z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. Spowodowało to konieczność uchylecia w odniesieniu do J. W. zarówno wyroku Sądu Okręgowego, jak i Sądu Rejonowego w S. i przekazanie sprawy temu ostatniemu Sądowi do ponownego rozpoznania, w trakcie którego wyda on stosowne decyzje w przedmiocie obrony oskarżonego.